

„СТАЯТА” - АТАНАС ДАЛЧЕВ

Стихотворението на Атанас Далчев „Стаята” е своеобразна интерпретация на един от най-важните мотиви в неговата лирика, а именно неживия живот. Този текст описва традиционни за човешкия дом предмети, чрез чиито запустял вид успява да пресъздаде неналичността на живот. Тяхното присъствие от една страна има цел, да служи на човека, но от друга функцията им се обезсмисля, когато те нямат на кога да бъдат от полза. Тези вещи продължават да заемат местата и „ролите” си, но те са изгубили своя „господар”, изгубили са човекът, което поражда меланхоличното чувство на самота и отчужденост, характерно за Далчевите лирически текстове.

„Тук има” от началната строфа на стихотворението подсказва именно за съществуването на определени предмети, които са били част от човешкия живот - огледало, часовник, портрети..., но в тази стая всичко е овехтяло, навяващо печал и самотност, а единственото, което озарява цялостната картина са жълтите дюли - остатък от живот, от нечие намерение за вдъхване на светлина, уют и грижа в една запустяла част от човешкия дом. Но и тази „капчица” надежда сякаш се губи сред всичките изоставени неща, внушаващи чувството за тленност, деструкция и смърт. Навярно небитието е споходило тази стая и ѝ е отнело живота, както и живота на всичко в нея, отвеждайки в тъмното си пространство този, който е имал потребност от тези вещи и ги е обгръщал с някакво внимание при нуждата от тях. Сега, когато него го няма, всеки предмет остава без свое предназначение и смисъл за съществуване. Той продължава да принадлежи към пространството, в което винаги се е намирал, но започва сякаш като живо създание да тъжи и страда, за този, който някога го е обичал. Това чувство се внушава чрез овехтяването и постепенното разпадане на предмета.

Този текст сякаш описва не-живота в една стая, спирайки „погледа” си на неговите принадлежности, предметите. Тук те обуславят самота и остават само като мълчаливи паметници на отреченото съществуване, илюстрирано чрез тяхната „статичност”, защото в това затворено пространство се разнася *„миризма на вехто/и прах по всичките неща”*.

Мотивът за смъртта е пресъздаден чрез многото образи на вещи в текста. Той е разгърнат през призмата на безпощадно минаващото време, което „... превръща/в прах безжизнен сякаш всичко”, през символните значения на есенното, зимното и свечеряването, което би могло да бъде разчетено като „залез” на един живот, настъпването на края му, а с него наставането на безвремието, за което представа създава спрелият часовник. Огледалото също е мистично. То крие и не показва това, което някога е отразявало, не пропуска никой да прогледне отвъд него. Вещите, които са имали преди някаква стойност, сега вече не означават нищо, те са изоставени и няма кой да ги оцени, така тяхното съществуване се обезсмисля, защото животът около тях е изчезнал, човекът вече го няма.

В „Стаята”, както и в други Далчеви стихотворения вещите се оказват способни да отразят по някакъв начин светогледа на описващия ги, да изразят неговата представа за битието, което е видяно като безцелно и безвременно, място, където човек няма място и е отхвърлен заедно с живота си. Именно тази представа, за отчаянието, е най-точно отразена в текста „Стаята”, защото когато човек няма перспектива да съществува това се усеща от всичко, което го заобикаля, дори и от вещите, които сякаш „осъзнават” липсата на живот или желание за случване на такъв.